

יידישע

פעסטער צייטונג

דיעזעל כלמט ערשיינט דריימאל וואכענטליך...

אויף דיזע צייטונג קאנן מאן יעדעו מאג סרענוסע רירען...

№. 16, פּעסט, פרייטאג כד שבט ה'תל"ב. Pest, den 6. Feber 1880.

אישימ'צ'ס מאניע.

עס ניכט מענשען, דיא זאנסט אין אללען אנט- דערען זאכען ביא נעוירעס מענשען-פערישטאנדע...

שען לאסט מאן אויסטאכען אינד אויסראוען, ביז ער ווערער צו זינען קאמט, מאכט אבער דאסאן...

אישימ'צ'ס מענישע ביז יעצט מיט ווערער מא- ניט נאך אימער פּעראינצעלט דא, זאכאלד אבער...

זאלל וואהל דארנאך שטרעבען, ריכטיג אינד הענגל- העכט נאך דער ביכער-שפיאכע צו שטרעבען; אבער...

קיון קאטהאליק קיון פראטעסטאנט, קיון קאל- ווער, קיון גרעכע שעמט זיך זינער העליגיאן אינד...

עס איזט וואהל וואהל, דאס דיא ווערן דאן מיט דער פערשטאריג דעס בעסטעסלס איך אהרע...

דער בעריהמטע קאטהאלישע נעלעדערטע ש ל י י ד ען שייבט אין ווערן אללענטיגען בע- טראכטענען איבער דיא שיקולאדע דער ווערן איך...

דער בעריהמטע ריבולן האסטע אינסט דען ווערן צווערשען; אכטעט איך נעווענישט - זא יעדערען איך איך דיא ניכט-ווערן אכטעטן - אינד...

דיא נעבילדעטען ניכט-ווערן האבען היימע גאנין אנדערע זארגען אינד אנדערע שרעקליכע דער אלס דאס זאך וואך מיט דער אנטפערדיקע דער...





ענדלך זאמטע יענער פאלנישע יודע דער דרא מא-  
פעל מיט דער אויפשייט: „נאך ווישלים“ אין  
דער האנד טרונג צום דענער: „הארען און דאך,  
זאנען און אדרעס נעגירען העררן. און וויר יודען  
זינד, דא מיט זיך האנדעלן לאססען, וויר געהן.  
ווען רע אונס „דיא העלפעלע“ דער רויטע שפעטן  
ניבט: דא אפגעטע הערר פ'אטישע, דער דער דען  
שפאטע ניבט מערר עטראונק קאנטען צום העלע-  
מע דרא טהורע, אונד רועה דער פערזאמלונג, פאר  
וואס שרייענדי, פאלגענדע ווארטע צו: „אך בון  
דעמאטריטער, אך בעזיצטע דא, איממוטעט, דא  
אינפערעלעציעלע „דיא האבען מיך אין מינעס  
אייגענען הויזע פערלעצטע, אך מאכע איך אללע  
העפער פערזאמלונקען:“ - דא אישטיג נון דרא  
טהורע העלפטי צילוט, עטלעכע דאך ווי געזעלע-  
שאפט אנטער דעם רופע: „ליען אישטיג: ווען  
לעבע דער הויזע רעטטער אינארנס“ - מאן ער-  
ווארטעט, דא אישטיג יענען דיעזער אנטלע-  
נעדיגט, און רייכטאנע אינע אנטפערלעכלאזיק  
אן דא רעניערינג רייכען ווירד, נון דרא זאכע  
קאנטע איך ערנסט ווערדען, ווען מאן העררן  
אישטיג איך אינע אדרעס ווינע אנטפערלעכע  
העטטע, דא דיעזע ווירקלך אינע פערלעצטע  
דער העפערלעכע איממוטעט ווערע, אלליין פיר  
איינע פאשינע-שערין קאנן מאן דאך נעמאנדען  
צור פערזאמלונקען ציעהען: דעסחאלב אונט עס  
דענן איך ניט, דאס בלאס דיעזען מענטשן ניבט מיט  
ערנסט אונדערן בלאס מיט דען „אפגען רעס  
שפאטעס“ בערקעמפט, זא ניר קאנן דערזעלע  
אונטערלעך נעמאכט ווערדען:

איינע ווען ווירד בערלינער: דיעזער טאנע ערשינע  
היינט ביא אינעס געלד-פערלעכער איין מאנן אין  
אפגעציע-אויפלארס מיט אינעס פאקטע 1000  
לאזע איך דא ער אינע אנליהע פון 2000 נולדען  
אויסגעלע וואלטע, דער מאן נאכ אן אים  
נראם-קאנישא צו זיין, און זיינע שטערר-נראם-  
הינד-בעזיצער אינע דיעזע האט איך דער ווי-  
נער רינג-שטראסע אינע נראם-ווארגען אינע-  
נאכמען, דא זא נאך דער עטלעכע רייכען הייפט-  
שטארט איבערזעעלט, צופעלעג בליעם יעדאך  
אס, וי ענגער דאס „העריגע פאכטעלער פיר דאס  
ניט אים, וועסחאלב און דא לאזע פערזעטען אים  
אום פיר דעם ניי-אויפגעקומען „ווארגען און  
דער רינג-שטראסע דען פערטעל-וועררע ציו  
ערלענגען צו קאנען, דער געלד-פערלעכער איין  
נעוויסער שטירט, ערקלעכט, איך דא לאזע  
בלאס 1000 נולדען ערבען צו קאנען, דער אפגעציע-  
ערקלערט זיך העפטיג אינע שטראנען ווערער-  
האפטע יעדאך, זיך פון דיעזען לאזען אין קיינעס

פאללע טרענען צו וואללען, וועסחאלב ער זא ניר  
פערטענדעט אונד ליעבער ציונען צאהלט, בעפאר  
ער זא ענעלדך פערקויפען זאללעט, הועררן נאדם  
דער אפגעציע איין נראם פערקויפען, לענטע דא  
לאזע היינט, פערזענלעכע דאס קאנעט אונד  
שיינע איך דער קויפונג פאלגענדע ערקלערונג:  
דיזען לאזע האבע און דא העררן שטירט פיר  
איינע אנליהע אום בעטראנע פון 1800 נולדען מיט  
דער בערינגונג פערטענדעט, דאס דאס קאנעט  
בון, אפילו פערזענלעכע בלייבען מיט, ניר אים  
פאללע, דאס דער ערוועהנטע בעטראנע, אפילו  
ניבט בעצאלט ווערדען זאללעט שטענדיג העררן  
שטירט דאס רעכט צו, דאס קאנעט צו אפגען  
אונד דורך פערקויפע דער לאזע זיך ועלכט בע-  
צאלט צו מאכען, מיט פ'ערדענהאפט, אפגעציער  
אום „העריגע פאכטעלער“ - איינע שטענדיג נאכדעם  
דער זיינע אפגעציער מיט דען ערהאלטענען 1800  
נולדען זיך ענטפערט האפטע טייבען העררן  
שטירט בעזארגניסע איך, אב דא ניבט איינע  
אין בעטראנע אום שפיעלע ווא, עס אונט איהם נעמ-  
ליך נאך ניבט פארנעקאמען, דאס יעמאנד, דער  
ביא איהם איינע אנליהע אויפגעקומען, דען  
פאנא-ענענטשטאנד פערזענלעכע העטטע, ער ליעם  
דא דער ציווא נעריכטע פערזאנען רופען, אפלייך  
דא ערהאלטענע דעם קאנעט איהם ערנסט אום  
ערסטען אפילו נעשטאטטען ווערע ערהאלטענע  
ער דאסועלבע דענאך אין נענענארט דער נע-  
היכט-פערזאנען, דא שטעללעט עס זיך יעדאך  
העריים, דאס דא פערטענדעטען לאזע נעפאלט  
זינד, דאן ליעם אפלייך נאך נראם-קאנישא טעלע-  
נראפערען, דא אנטארט לויטעט יעדאך, דאס  
דאס אינע אפליע איך און אפגעציער, נא-  
מעס ערהענהאפט, ניע עקסטרעם האט, הערר  
שטירט וויס נון „אויס דער בעטירער דאס קא-  
ווערט מיט דען לאזען פערזענלעכע האט:

אין ר'א ל'נ'ד' דער „ניען פרייען פרעסע“  
ווירד אים פערטערסביר פאס „טען דיעזעס פאל-  
נענעס פערטערעכען: דא ווארגלונגען אין דער אינ-  
נערן פאלטירן רעסאננס זינד איבערזעכעבאר, -  
פאר קיינעס האט בעקאנטליך דא רעניערינג אי-  
נען אים פערטערסביר ווענען אינע אישטיגונג דער  
ווענען אים פערטערסביר אינע אונטערשווען רוישען  
ווערענדיג, דיעזער בעפעל אים ווארעל ניבט צור  
אויספירונג נעלאנט, נאכדעם בעקאנטליך איינע  
ווישיע העפערלעך, מיט דעם פערטערסבירער  
אבערראכענען אן דער שפיטע, דעם קאנעט  
ועלכט און דיעזער אונטערלעכע אינע עט-  
צואן איבערריכטע, דא ער אפלייך מיט דער נרא-  
סען וונטארט פערזענלעכע האפטע, נון ווירד אין מאס-

פירן לאסען אונד נלייבען, דאס איהר דער מענליכען  
נעריכטיקייט ענטפערט - אבער אין מיר ווערעס איהר  
איך ניבט אונטערשאפט פערזענלעכע, אונד אינע נעלאנט-  
שאפט נענען מיך פערזאכט, ווירד איינע אישפיר ער-  
נען אין נאנן רוישענארט, אונד דא קיינע דאסן ווירד  
אונטענען בון דעם קאנעט אונד ווירדע ניבט  
אונטערשאפט בלייבען:  
דער בירגעטייטער שטיווע דען קאפט מיט ביידען  
העררען אונד ביישעס פאר זיך זיין, נאך איינע ווילע  
זאמט ער: „הויפט, וואס איהר וואללע אונד קאנט - דא  
ווען מיטען שטיווער:  
עישטיג בליקער „העסעלעך דען בירגעטייט-  
טער אן, אלס דיעזער זא קאלט אונד נלייבטליע דא  
פירכטאנען ווארטע שפראך, דא דערייכטליכע איהן אין  
דעקאנען פאלטירן, ווא איין בירגעטייטער, נלייך איי-  
נער נאשליכע אישטיגונג, ער זיכראק זיך אונד שאפט איהן  
דען בירגעטייטער צו „הערה, זאמט ער) איהר האכט  
איינע בעזארגען הינד, דען טאר איינע מיט דער  
ווען צו ווענען - פערלעכע ווענען דער שולדען איינעס  
זאנעס“:  
„הא, איהר וויסט“  
„ניין, אך וויס ניבט, אך פערטערע ניר, איינע  
איינענער זאנן, דעם איהר איין צו נאכניבענער אפער  
ווי, האט שולדען נעמאכט, און איהר ניבט מער צאהלען  
קאנט: אונד ווען איינע זאנן אין דען שולדען-קעקער  
קאנט, זא קאנט איהר ניבט בירגעטייטער בלייבען: -  
הער, זיך אפגען נענען מיך פערלעכע קאנן אין איך  
הוערן העלפעלעך“:

פירן לאסען אונד נלייבען, דאס איהר דער מענליכען  
נעריכטיקייט ענטפערט - אבער אין מיר ווערעס איהר  
איך ניבט אונטערשאפט פערזענלעכע, אונד אינע נעלאנט-  
שאפט נענען מיך פערזאכט, ווירד איינע אישפיר ער-  
נען אין נאנן רוישענארט, אונד דא קיינע דאסן ווירד  
אונטענען בון דעם קאנעט אונד ווירדע ניבט  
אונטערשאפט בלייבען:  
דער בירגעטייטער שטיווע דען קאפט מיט ביידען  
העררען אונד ביישעס פאר זיך זיין, נאך איינע ווילע  
זאמט ער: „הויפט, וואס איהר וואללע אונד קאנט - דא  
ווען מיטען שטיווער:  
עישטיג בליקער „העסעלעך דען בירגעטייט-  
טער אן, אלס דיעזער זא קאלט אונד נלייבטליע דא  
פירכטאנען ווארטע שפראך, דא דערייכטליכע איהן אין  
דעקאנען פאלטירן, ווא איין בירגעטייטער, נלייך איי-  
נער נאשליכע אישטיגונג, ער זיכראק זיך אונד שאפט איהן  
דען בירגעטייטער צו „הערה, זאמט ער) איהר האכט  
איינע בעזארגען הינד, דען טאר איינע מיט דער  
ווען צו ווענען - פערלעכע ווענען דער שולדען איינעס  
זאנעס“:  
„הא, איהר וויסט“  
„ניין, אך וויס ניבט, אך פערטערע ניר, איינע  
איינענער זאנן, דעם איהר איין צו נאכניבענער אפער  
ווי, האט שולדען נעמאכט, און איהר ניבט מער צאהלען  
קאנט: אונד ווען איינע זאנן אין דען שולדען-קעקער  
קאנט, זא קאנט איהר ניבט בירגעטייטער בלייבען: -  
הער, זיך אפגען נענען מיך פערלעכע קאנן אין איך  
הוערן העלפעלעך“:

הער, זיך אפגען נענען מיך פערלעכע קאנן אין איך  
הוערן העלפעלעך“:

פירן לאסען אונד נלייבען, דאס איהר דער מענליכען  
נעריכטיקייט ענטפערט - אבער אין מיר ווערעס איהר  
איך ניבט אונטערשאפט פערזענלעכע, אונד אינע נעלאנט-  
שאפט נענען מיך פערזאכט, ווירד איינע אישפיר ער-  
נען אין נאנן רוישענארט, אונד דא קיינע דאסן ווירד  
אונטענען בון דעם קאנעט אונד ווירדע ניבט  
אונטערשאפט בלייבען:  
דער בירגעטייטער שטיווע דען קאפט מיט ביידען  
העררען אונד ביישעס פאר זיך זיין, נאך איינע ווילע  
זאמט ער: „הויפט, וואס איהר וואללע אונד קאנט - דא  
ווען מיטען שטיווער:  
עישטיג בליקער „העסעלעך דען בירגעטייט-  
טער אן, אלס דיעזער זא קאלט אונד נלייבטליע דא  
פירכטאנען ווארטע שפראך, דא דערייכטליכע איהן אין  
דעקאנען פאלטירן, ווא איין בירגעטייטער, נלייך איי-  
נער נאשליכע אישטיגונג, ער זיכראק זיך אונד שאפט איהן  
דען בירגעטייטער צו „הערה, זאמט ער) איהר האכט  
איינע בעזארגען הינד, דען טאר איינע מיט דער  
ווען צו ווענען - פערלעכע ווענען דער שולדען איינעס  
זאנעס“:  
„הא, איהר וויסט“  
„ניין, אך וויס ניבט, אך פערטערע ניר, איינע  
איינענער זאנן, דעם איהר איין צו נאכניבענער אפער  
ווי, האט שולדען נעמאכט, און איהר ניבט מער צאהלען  
קאנט: אונד ווען איינע זאנן אין דען שולדען-קעקער  
קאנט, זא קאנט איהר ניבט בירגעטייטער בלייבען: -  
הער, זיך אפגען נענען מיך פערלעכע קאנן אין איך  
הוערן העלפעלעך“:

הער, זיך אפגען נענען מיך פערלעכע קאנן אין איך  
הוערן העלפעלעך“:

פירן לאסען אונד נלייבען, דאס איהר דער מענליכען  
נעריכטיקייט ענטפערט - אבער אין מיר ווערעס איהר  
איך ניבט אונטערשאפט פערזענלעכע, אונד אינע נעלאנט-  
שאפט נענען מיך פערזאכט, ווירד איינע אישפיר ער-  
נען אין נאנן רוישענארט, אונד דא קיינע דאסן ווירד  
אונטענען בון דעם קאנעט אונד ווירדע ניבט  
אונטערשאפט בלייבען:  
דער בירגעטייטער שטיווע דען קאפט מיט ביידען  
העררען אונד ביישעס פאר זיך זיין, נאך איינע ווילע  
זאמט ער: „הויפט, וואס איהר וואללע אונד קאנט - דא  
ווען מיטען שטיווער:  
עישטיג בליקער „העסעלעך דען בירגעטייט-  
טער אן, אלס דיעזער זא קאלט אונד נלייבטליע דא  
פירכטאנען ווארטע שפראך, דא דערייכטליכע איהן אין  
דעקאנען פאלטירן, ווא איין בירגעטייטער, נלייך איי-  
נער נאשליכע אישטיגונג, ער זיכראק זיך אונד שאפט איהן  
דען בירגעטייטער צו „הערה, זאמט ער) איהר האכט  
איינע בעזארגען הינד, דען טאר איינע מיט דער  
ווען צו ווענען - פערלעכע ווענען דער שולדען איינעס  
זאנעס“:  
„הא, איהר וויסט“  
„ניין, אך וויס ניבט, אך פערטערע ניר, איינע  
איינענער זאנן, דעם איהר איין צו נאכניבענער אפער  
ווי, האט שולדען נעמאכט, און איהר ניבט מער צאהלען  
קאנט: אונד ווען איינע זאנן אין דען שולדען-קעקער  
קאנט, זא קאנט איהר ניבט בירגעטייטער בלייבען: -  
הער, זיך אפגען נענען מיך פערלעכע קאנן אין איך  
הוערן העלפעלעך“:

הער, זיך אפגען נענען מיך פערלעכע קאנן אין איך  
הוערן העלפעלעך“:

